Rhezelius, F c 6: 14 **l**; efter 29 **n** ett ×, vilket förefaller osannolikt; 36 **t** har bst endast t. v. Övre delen av r. 40 är skadad; Rhezelius anger hela hst och nedre delen av bst. Fr. o. m. 42 **r** t. o. m. 45 **a** är stenkanten avslagen och runorna 42—45 upptill skadade. Av r. 43 finns endast nedre delen av en hst i behåll; av 44 **h** även de båda nedre bst, av 45 **a** även bst. 68—73 **honsial**: Bst i 84 **o** äro ansatta på en korsande bandslinga. Bst i 89 **r** saknas. Efter 97 **i** sk·. — B 545: Intet sk framför 34 **a**. 39—48 **s - au - htuki**. 84—89 **osmun -**. — Liljegren upptar inskriften dubbelt, dels (L 308) fullständigt efter Rhezelius, dels (L 311) efter B 545.

Då intet skiljetecken finnes efter 10 **k**, skulle andra namnet kunna vara **ronti** eller **kronti**. Ett namn *Randi* förekommer i ännu en uppländsk runinskrift: L 140 Nyvla, Bälinge sn. Några medeltida belägg äro ej kända av Lundgren och Brate, som emellertid förmoda, att namnet *Rande* ingår i ortnamnet Ransta i Uppland och Västmanland. Det förmodas vara identiskt med isl. *Randvér*, som emellertid (enligt Lind) endast förekommer på några sagogestalter men icke är säkert styrkt som namn på någon verklig person. *Randi* skulle också kunna vara kortnamn till sådana tvåledade namn som *Randulfr* och *Randviðr*. — Om namnet *Svarthaufði* se U 52.

999. Åkerby, Funbo sn.

Pl. 42.

Litteratur: B 549, L 303, D 1: 251. J. Bureus, F a 6 s. 50 n:r 46 (Bureus' egen uppteckning), s. 185 n:r 98 (Rhezelius), F a 5 n:r 133, F a 1 s. 33; J. Rhezelius, F c 6 (Monumenta Uplandica), s. 23 (utg. i UFT h. 30, 1915), F m 18 n:r 28, R 550 (UUB) n:r 6; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 150; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 1, s. 93; N. R. Brocman, Sagan om Ingwar Widtfarne (1762), s. 235; R. Dybeck, Reseberättelse 1864 och 1866 (ATA); UFT h. 3 (1873), s. 39; O. v. Friesen, Upplands runstenar (1913), s. 48, Bynamn på de uppländska runstenarna (i: Namn och bygd 18, 1930), s. 106, Anteckningar (UUB).

Äldre avbildningar: Rhezelius, teckningar (F c 6, F m 18 och R 550); Bureus, kopparstick (F f 6 n:r 61 a); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 549); Dybeck (D 1:251); v. Friesen, foto 1906 (UUB; reprod. i »Namn och bygd» 1930).

Runstenen står i åkern 300 m. NÖ om Åkerby, 25 m. SÖ om vägen Åkerby—Halmby, 40 m. SV om Halmbyån och 55 m. S om vägbron över ån. Ristningen vetter åt NV, d. v. s. mot vägen. — Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Upsala.»

Inskriften var känd redan av Bureus och finnes upptagen i hans samlingar. Stenen stod »vidh Åkerby i Funbo» (F a 6), »Åkerby» (F a 5). Enligt Rhezelius (F a 6) »Melan Åkerby och Almby» (F a 6), »Widh ån millan Åkerby och Almby står dene sten lutat, wänder sigh wester» (F c 6), »Emelan Åkerby och Almby, widh åhn. Denne Stenen wänder sigh medh Skrifften wäster vth. Om huilken ingen wet något berätta» (R 550, F m 18). — Träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* har påskriften: »Åkerby gärde i Funbo sochn» (B 549 och L 303: »Åkerby gärde»). — Celsius har sannolikt icke själv granskat inskriften. — Dybeck har i sin reseberättelse 1864 antecknat: »Åkerbystenen låg midt i en hveteåker, djupt sunken i jorden. Han blottades och afritades, äfvensom anstalt fogades till hans resning sedan åkern blifvit afbergad. På en oupptagen höjd i närheten äro två bautastenar och några ättehögar.» Och i reseberättelsen 1866: »Jag begaf mig nu, liksom i fjor, först till Åkerby i Funbo socken, der den märklige runstenen, hvilken legat på en åker i byns norra gärde, restes. Kring honom utstakades en rund plats, som hädanefter icke kommer att besås. Ättehögarne och bautastenarne å Murkbacken i närheten eftersågos.» *Sverikes runurkunder* (1866): »Stenen står på Åkerby gärde, icke långt från så kallade Källarbacken.» Beskrivningen till Geologiska kartbladet »Upsala» (1869): »mellan Åkerby och Halmby». — Stenen, som hade sjunkit rätt djupt ned i leran, restes ånyo 1950.

Grå granit, med något rödaktiga inslag. Höjd (över markytan) 2,38 m., bredd över mitten 0,65 m. Stenen har i genomskärning formen av en nästan liksidig triangel: vänstra sidoplanet

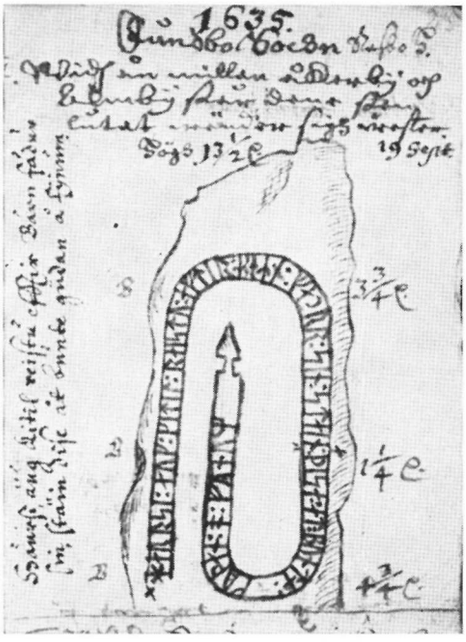

Fig. 149. U 999. Åkerby, Funbo sn.
Efter teckning av Rhezelius (F c 6).

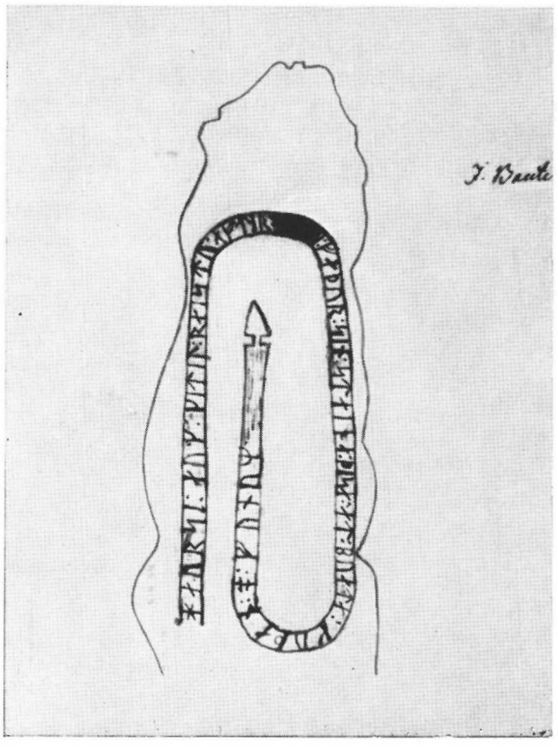

Fig. 150. U 999. Åkerby, Funbo sn.
Efter teckning av Rhezelius (F m 18).

är 0,65 m., högra 0,58 m. brett. Den ristade ytan är plan men rätt skrovlig och ojämn. Ristningen är delvis tydlig, men delvis rätt grund. Linjerna äro ofta ojämna och krokiga. Många förvillande fåror och fördjupningar finnas, särskilt på den övre delen. Läsningen av inskriften är dock fullt säker. De små korsen nedtill äro tydliga (även det t. h.); däremot söktes förgäves motsvarigheter upptill.

Inskrift:

haursi : auk : kitil : raistu : aftir : þekn : faþur : sin : staina : þisa : at : bunta : kuþan : o : funum
5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60 65

Haursi ok Kætill rœistu œftiʀ Þegn, faður sinn, stœina þessa, at bonda goðan a Funnum.

»Haurse och Kättil reste till minne av Tägn, sin fader, dessa stenar, efter en god bonde i Funbo.»

Till läsningen: Intet sk vid inskriftens början och slut; däremot regelbundet mellan alla ord. Nedre h. bst i 1 **h** är mycket svag; de andra tre äro tydliga. 10 **k** har en egendomlig, gaffelliknande form. 11 **i** är icke stunget. 18 **s** står trångt mellan 17 **i** och 19 **t**; det har säkerligen varit uteglömt och blivit tillagt efteråt. 27 **e** är sannolikt stunget, om också den runda pricken är liten. 28 **k** är grunt hugget, gaffelliknande, ej stunget. 47 **a** har bst endast t. h., men denna är tydlig; icke **o**. Sk är : med två djupa punkter; bst i 48 **a** går fram till den nedre pricken och sammanflyter med denna. 54 **a** tydligt, icke **o**. 55 **k** är icke stunget, hst är bågformig, runan gaffelliknande. 60 **o** tydligt. Alla runorna i 61—65 **funum** säkra.

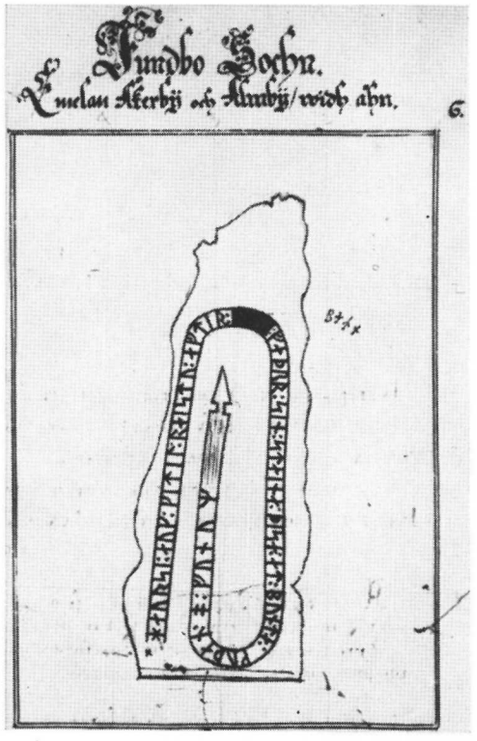

Fig. 151. U 999. Åkerby, Funbo sn. Efter teckning av Rhezelius (R 550).

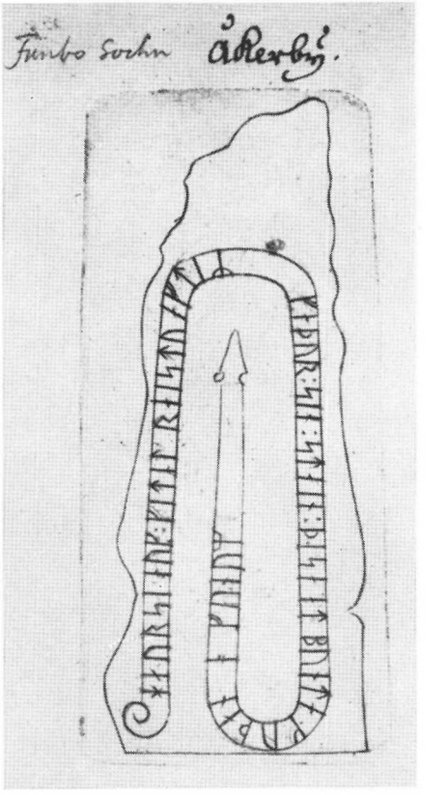

Fig. 152. U 999. Åkerby, Funbo sn. Efter kopparstick av Bureus.

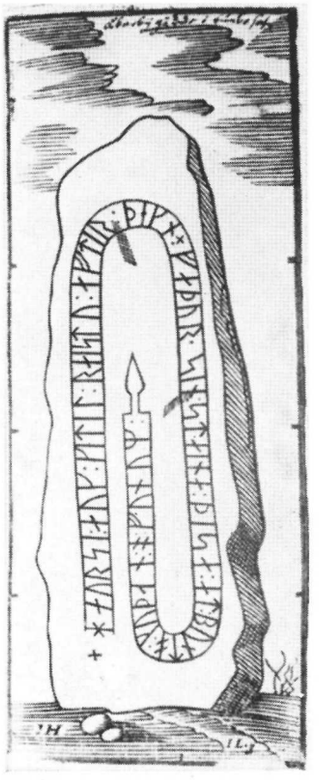

Fig. 153. U 999. Åkerby, Funbo sn. Efter B 549.

Bureus (F a 6): **haursi : auk : kitil : þr : raitu · aftir : þiakn : faþur : sin : staina : ristin : o : funum**. Bureus har antecknat en språkhistorisk iakttagelse: »nota semper *sin* de plurali, nunquam *teras.*» — Rhezelius (F c 6): 26—29 **beann**; 43 **a** saknas. Likaså F a 6. I renritningen R 550 har Rhezelius 26—29 **baann** (vilket i texten återges »Bärn», d. v. s. Björn), 38—43 **staina**. — Hadorph och Leitz (B 549): 26—29 **þekn**, 54 **o**. — Dybeck: 26—29 **bern** (el. **bekn**?), 54 **a**. — v. Friesen: 26—29 **þekn** (28 **k** tydligt).

Rhezelius återger i R 550 inskriften på följande sätt »Häursi äuk Kitil reistu äftir Bärn, fädur sin, steinä dijsä ät bunta Gudan å Funum», och på latin:' ... saxum hoc agricolæ optimo in Funbo.» Senare har någon här strukit under orden »dijsä» och »hoc agricolæ» samt i marginalen skrivit: »Disa» och »Disa marito». Samma ändring har gjorts i Bureus' renskrivna samling av runinskrifter F a 5: Bureus har ursprungligen skrivit » ... saxum hoc agricolæ bono in Funum»; detta har genom överskrivning ändrats till: » ... saxum Disa marito bono in Funum.» Det är alltså säkerligen icke Bureus själv, som i inskriften trott sig återfinna Disasagans personer. Handstilen är möjligen Stiernhielms.

N. R. Brocman har givit en fullt riktig tolkning av inskriften. Han är den förste, som har påpekat, att det finns ett samband mellan denna inskrift och de båda runstenarna vid Broby, U 990 och 991. Denna iakttagelse har närmare utvecklats av v. Friesen, se ovan s. 157. U 999 är den äldsta av Funbo-gruppens stenar.

Inskriften har ett särskilt intresse genom det däri ingående ortnamnet **o : funum**. Att detta avser bygden och har samband med sockennamnet Funbo, är uppenbart. Socknen kallas äldst

Fundbohæreth (1288), *Funbo hered* (1291), *Funboa herethj* o. s. v.; däri ingår gen. pl. av ett inkolentnamn *funboar*, inbyggarna **o funum**. Grundordet är endast belagt här på runstenen. Enligt v. Friesen, som härvid närmast stöder sig på de medeltida skriftformerna med *nd* (1288 m. fl.), vilka förmodas ge vid handen, att *n*-ljudet var dentalt och långt, skulle stamformen vara ett **funni-*, en sidoform till **fundi-* i fvn. *fundr* m., fsv. *fynd* f. 'fynd, möte' och liksom detta ett verbalnomen till *finna* 'gå efter ngt, eftersträva, finna; spåra, jaga'. Bygdenamnet **Funnir* pl. (dat. **Funnum*) skulle ha kunnat betyda '(ställe där man går på) jakt, jaktmarker'. Det har då avsett »de betydande skogsområden som å ömse sidor omge den smala bygden utefter den lilla å, som uppe från Eke i Vaksala socken rinner i nästan rak riktning åt ÖSÖ och utfaller i Funbosjöns avloppså strax söder om kyrkan. Mitt i denna bygd ligger den stora byn Åkerby där runstenen restes ... *Fun(n)boar* avsåg sålunda äldst de människor som höllo till uppe på de stora skogarna mellan Uppsala- och Rasbo-slätterna.» v. Friesen betonar starkt, att hans namntolkning har en helt hypotetisk karaktär.

Funbo sn.

O. Celsius har i en liten förteckning på »Några Runstenar af åtskillige nyl. upfundne, och som förmenas, aldrig ännu af Antiquariis sedde, och aftagne» (F m 60: 2 s. 573) följande uppgift: »Pastor i Fundbo H. Olof Galle, berättade en finnas i Fundbo på Skogen. 1734.» Uppgiften kan knappast avse någon av de kända och här ovan beskrivna runstenarna i Funbo sn.

1000. Rasbo kyrka.

Litteratur: B 539, L 290. J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 139; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 2, s. 191; G. Floderus, Beskrifning öfver Rasbo härads antiqviteter (hs i UUB); J. G. Liljegren, Runlära (1832), s. 187; A. Floderus, De paroeciis Uplandiæ Rasbo et Kihl (diss. Uppsala, 1848), s. 8; UFT h. 2 (1872), s. 49.

Avbildning: J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 539).

I Peringskiölds *Monumenta* lämnas följande uppgifter: »I Westra Kyrkiedören finnes en Runesten, som wijd kyrkians anläggning blifwit till grundwal kullkastader, och med en dehl af skrifften med muren betäckter, så att man nu inthet någon wiss mening afhämpta kan.» På

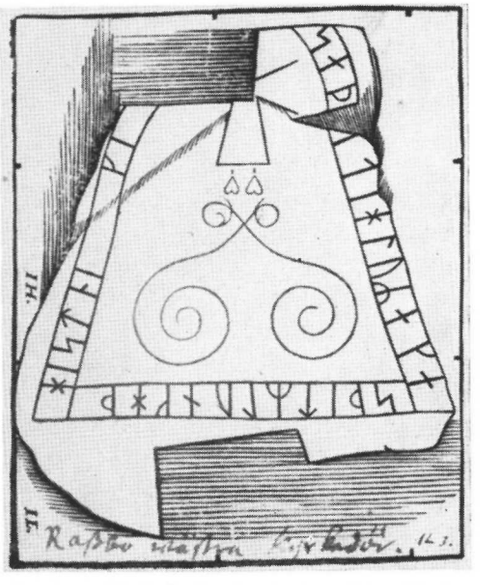

Fig. 154. U 1000. Rasbo kyrka. Efter B 539.